

Zespół Placówek Resocjalizacyjno
Socjoterapeutycznych w Oławie

DOPALACZE

Broszura informacyjna dla rodziców i opiekunów

I. Czym są dopalacze?

Dopalacze są substancjami, które stanowią mieszaninę naturalnych i sztucznie wytworzonych substancji, z których część ma właściwości zmiany nastroju i funkcji psychicznych człowieka w sposób podobny (lub niekiedy identyczny) z działaniem narkotyków czy alkoholu. Dopalacze są zatem swoistymi mieszaninami, kompozycjami dawnych i nowych substancji psychoaktywnych i różnych innych składników uzupełniających. Ponieważ ani producenci, ani państwo nie prowadzi rozległych badań wszystkich tych produktów, to ich rzeczywiste działanie na człowieka pozostaje zagadką. Co prawda stopniowo gromadzimy obserwacje i doświadczenia, opisane głównie przez toksykologów, ale zazwyczaj poznajemy skutki zażycia tego typu substancji w dramatycznych okolicznościach. W mniejszym lub większym stopniu okazują się szkodliwe, niekiedy śmiertelnie szkodliwe i nie są, ani nigdy nie zostaną do końca poznane. Gdy używamy jakiegoś leku, to jego działanie jest dość dokładnie zdefiniowane. Podobnie, gdy jest to jakaś czysta substancja psychoaktywna. W przypadku tzw. dopalaczy wiemy o wiele mniej, gdyż poszczególne ich rynkowe postaci są zawsze zagadką.

Problem dopalaczy to zjawisko stosunkowo nowe zarówno w Polsce, jak i w większości krajów Unii Europejskiej, Stanach Zjednoczonych, Australii czy Kanadzie. Jak do tej pory żaden kraj nie znalazł rozwiązań prawnych, które całkowicie eliminowałyby dostęp do nowych substancji psychoaktywnych.

II. Jak wygląda dopalacz?

Jak wszystkie substancje chemiczne, poszczególne dopalacze mogą mieć zróżnicowany wygląd. Do ich zażycia bardzo często potrzebne są dodatkowe akcesoria takie jak bibułki (bletki), metalowe lub szklane lufki, fajki wodne czy młynki służące do rozdrabniania suszu.

Dopalacze, podobnie jak narkotyki są najczęściej sprzedawane w małych porcjach i pakowane w woreczki strunowe, kawałki folii aluminiowej, zawinięte w kartkę papieru czy ulotkę. Mieszkanki do palenia są niekiedy dystrybuowane w małych kawałkach z foliowej siatki i zgrzane poprzez przypalenie jej ogniem. Dopalacze mogą być także pakowane w małe plastikowe fiolki. Dopalacze sprzedawane w sklepach stacjonarnych lub też w Internecie mogą mieć natomiast całkiem profesjonalne opakowanie przypominające np. kartę – zdrapkę. Mogą mieć nadrukowaną etykietę, posiadać nazwę handlową oraz instrukcję, chociaż z uwagi na zasadnicze zmiany w dystrybucji dopalaczy, jakie zaszły na przestrzeni ostatnich lat (od w pełni legalnych sklepów do czarnego rynku) obecnie, stanowią one marginalne wyjątki.

Państwa uwagę powinny także wzbudzić kartonowe paczki po przesyłkach z anonimowych, nieznanych źródeł. Ich nadawcą może być sklep, lub internetowa hurtownia dopalaczy.

Istnieje wiele różnych rodzajów dopalaczy, które możemy podzielić na grupy, w zależności od sposobu działania:

- substancje naśladujące działanie nielegalnych środków pobudzających (amfetaminy i metamfetaminy, ekstazy),
- substancje naśladujące działanie marihuany (syntetyczne kannabinoidy),
- substancje naśladujące działanie nielegalnych środków halucynogennych, takich jak LSD czy grzyby halucynogenne.

Substancje naśladujące działanie nielegalnych środków pobudzających występują z reguły **w formie proszku, kryształków lub pigułek**. Mogą być wciągane przez nos, połykane lub używane iniekcyjnie. W sprzedaży oferowane są jako sole do kąpieli czy pigułki piorące, nazwane np. „kokolino”, „funky”. Często sprzedawane są w postaci odczynników chemicznych.

Substancje naśladujące działanie marihuany są najczęściej materiałem roślinnym (ziołami) połączonym z syntetycznymi kannabinoidami, czyli substancjami o działaniu imitującym działanie tetrahydrokannabinolu (THC), głównego składnika marihuany, odpowiedzialnego za jej działanie psychoaktywne. Niektóre syntetyczne kannabinoidy mają działanie wielokrotnie silniejsze od naturalnego THC występującego w marihuanie, w związku z czym uznaje się je za szczególnie niebezpieczne. W tej grupie jest wiele produktów, występujących **w postaci proszku lub mieszanek ziołowych** o takich nazwach handlowych, jak np. „Spice”, „Sztynwny Misza” czy „Mocarz”. Syntetyczne kannabinoidy pali się w skrętach lub fajce, podobnie jak marihuanę.

Substancje naśladujące działanie środków halucynogennych są **najczęściej kawałkami papieru czy tekturki nasączonej substancjami o działaniu halucynogennym**. Czasem mają formę płynu. Na ogół używane są doustnie, rzadziej w iniekcjach. Zawarte w produktach substancje z grupy tryptamin i fenyloetyloamin działają podobnie jak LSD, meskalina czy grzyby halucynogenne. Wiele substancji halucynogennych charakteryzuje się tym, iż działają na ośrodkowy układ nerwowy już w bardzo niewielkich dawkach i dlatego łatwo je przedawkować.

III. Czy dopalacze szkodzą?

W przypadku dopalaczy nie można powiedzieć, że istnieje „bezpieczne używanie”. Zażycie jakichkolwiek dopalaczy wiąże się z ryzykiem zdrowotnym i negatywnymi skutkami ubocznymi. Używanie dopalaczy może prowadzić do uzależnienia. Regularne, długotrwałe ich zażywanie może spowodować wystąpienie zjawiska zwiększenia tolerancji. Oznacza to konieczność przyjmowania coraz większych dawek substancji dla uzyskania tego samego efektu. Niektóre nowe substancje psychoaktywne mogą mieć działanie silniejsze niż tradycyjne narkotyki. Osoby uzależnione od dopalaczy mogą doświadczać głodu substancji, a zaprzestanie ich używania zwykle jest bardzo trudne.

Efekt zażycia dopalaczy zależy od wielu indywidualnych cech osoby używającej, takich jak: wzrost, waga, ogólny stan zdrowia, stan psychiczny, a także czy osoba zażywa daną substancję nałogowo i/lub w tym samym czasie piła alkohol, zażywała narkotyki lub przyjmowała leki. Działanie dopalaczy zależy również od wielkości przyjętej dawki oraz rodzaju substancji. Ocena wielkości przyjmowanej dawki jest właściwie niemożliwa. Producenci nie poddają tych produktów żadnej kontroli, dlatego łatwo doprowadzić do ich przedawkowania, nawet ze skutkiem śmiertelnym.

IV. Dostępność dopalaczy w Polsce

Polskie prawo zabrania wytwarzania oraz udostępniania osobom trzecim odpłatnie, jak i nieodpłatnie nowych substancji psychoaktywnych, czyli dopalaczy, pod groźbą kary pieniężnej. Kara ta, w wysokości od 20 000 do 1 000 000 zł jest nakładana przez właściwego powiatowego inspektora sanitarnego. Samo posiadanie dopalaczy przez indywidualnego użytkownika nie jest przestępstwem i nie podlega karze.

Jednakże, pomimo zapisów w prawie, dystrybutorzy oraz producenci dopalaczy od kilku lat znajdują skuteczne sposoby na jego obejście. Choć brzmi to zaskakująco dopalacze sprzedawane są często jako np. sole do kąpieli, nawozy do roślin, pochłaniacze wilgoci, talizmany czy kleje. W rzeczywistości, choć widnieje na nich taka etykieta, nie mają one nic wspólnego z tymi artykułami. Ponadto często widnieje na nich napis „Produkt nie jest przeznaczony do spożycia”, choć wiadomo, że kupowany jest po to, aby wprowadzać go do organizmu. W składzie rzekomych „soli do kąpieli”, „nawozów do roślin” czy pochłaniaczy wilgoci znajduje się pewna ilość nowej substancji psychoaktywnej, czyli właśnie dopalacza działającego na ośrodkowy układ nerwowy. Po użyciu tzw. „nawozu do roślin” mogą występować objawy podobne lub takie same jak po użyciu narkotyku, czasami nawet bardziej nasilone.

Obecnie, coraz częściej nowe substancje psychoaktywne sprzedawane są w postaci tzw. odczynników chemicznych (research chemicals), głównie za pośrednictwem Internetu. W tym wypadku sprzedający deklarują, że są to odczynniki chemiczne przeznaczone do wykorzystania tylko i wyłącznie w laboratoriach chemicznych. Odczynniki te sprzedawane są nie pod właściwą nazwą produktu np. „Mocarz” czy „Diablo”, ale pod nazwą konkretnej substancji chemicznej jak np. pentedron czy 3-mmc. W zależności od rodzaju dopalacza może być on połykany, wciągany przez nos, wstrzykiwany lub inhalowany

V. Kiedy można podejrzewać, że dziecko zażyło dopalacze?

W zależności od rodzaju zażytej substancji, zachowanie dziecka po poszczególnych dopalaczach może diametralnie się od siebie różnić. W przypadku dopalaczy o działaniu pobudzającym, osoba zażywająca dopalacz może być agresywna, pobudzona fizycznie i psychicznie, mieć tzw. „gonitwę myśli”, być w euforii. Charakterystyczne jest również podwyższenie ciśnienia tętniczego krwi. W przypadku zażycia substancji o działaniu podobnym do marihuany, człowiek może być pobudzony, nerwowy, mieć stany lękowe. Zażycie substancji o działaniu halucynogennym może powodować paniczny lęk, silne pobudzenie psychoruchowe, niepokój, bezsenność, wahania nastroju i nudności. Warto również zwracać na wygląd zewnętrzny dziecka. Osoby eksperymentujące z dopalaczami mogą wyróżniać się m.in.: zmienioną, bladą cerą, owrzodzeniami w okolicach nosa, przekrwionymi oczami, rozszerzonymi lub zwężonymi źrenicami, szybką utratą masy ciała. Dopalacze wpływają również na zachowanie, powodując np. zmienność nastrojów, izolowanie się od bliskich, napady złości i agresji, napady euforii, halucynacje, stany lękowe, napady paniki, obniżenie nastroju, zmianę dotychczasowych nawyków, bełkotliwą mowę, nietrzymanie moczu, brak kontroli nad innymi czynnościami fizjologicznymi, utratę zainteresowania ulubionymi zajęciami.

Jeśli podejrzewają Państwo, że dziecko może eksperymentować z dopalaczami warto zwrócić uwagę na różne szczegóły, które pojawiły się w jego otoczeniu: ciężki i słodkawy zapach unoszący się w pokoju, inny niż zwykle zapach ubrań, fifki, bibułka i urządzenia, za pomocą których można robić skręty czy pudełeczka i słoiki, w których znajdują się nieznane substancje.

VI. Gdzie znaleźć pomoc?

W przypadku jakichkolwiek pytań, wątpliwości lub obaw dotyczących tematyki dopalaczy, zachęcamy do telefonicznego lub osobistego kontaktu z pedagogiem MOS – p. Emilią Pietrzyk lub psychologiem MOS – p. Ksenią Gil. Numer telefonu do gabinetu psychologa i pedagoga: **505 - 302 – 560.**

W razie potrzeby zachęcamy również do skorzystania z telefonu zaufania dla osób eksperymentujących z narkotykami: **801 199 990** lub z Internetowej Poradni Narkotkowej, znajdującej się na stronie www.narkomania.org.pl. Na tej stronie znajdziecie Państwo również wykaz placówek pomocowych, w których skorzystać z bezpłatnych konsultacji z terapeutą uzależnień blisko miejsca zamieszkania.